

МУЗИЧНА ОСВІТА ГРОМАДЯН ЯК ФУНКЦІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА США

MUSIC EDUCATION OF CITIZENS AS A FUNCTION OF PUBLIC ADMINISTRATION: A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE EXPERIENCE OF THE EUROPEAN UNION AND THE UNITED STATES

Метою статті є вивчення та аналіз ролі органів публічного управління у розвитку музичної освіти, порівнюючи підходи Європейського Союзу та США. Дослідження ґрунтується на теоретичних засадах музичної освіти, що розглядається як багатогранне явище, яке включає педагогічні, соціальні, культурологічні та управлінські аспекти. Охарактеризовано сучасні тенденції розвитку музичної освіти та детально досліджено системи музичної освіти в провідних європейських країнах, їхні історичні аспекти, організаційні підходи та механізми фінансування. Використовуючи методологію порівняльного аналізу, інституційного аналізу та case study, автори досліджують моделі державної підтримки музичної освіти в ЄС та США.

У основному змісті даної розвідки підкреслюється, що Європейський Союз впроваджує централізовану модель управління, в якій музична освіта є невід'ємною частиною загальної освітньої політики. Фінансування відбувається як на рівні національних урядів, так і через програми ЄС, такі як Creative Europe та Erasmus+. Окремі країни, такі як Фінляндія та Німеччина, демонструють високий рівень інтеграції музичної освіти в загальноосвітню систему. У США, навпаки, музична освіта характеризується децентралізованою моделлю, в якій значну роль відіграють штати та місцеві громади. Програми, як-от Every Student Succeeds Act, створюють основу для фінансування музичних ініціатив, проте рівень доступності та якості музичної освіти суттєво варіюється між штатами.

Елементом наукової новизни є авторське визначення спільних і відмінних рис, а також ключових проблем систем музичної освіти ЄС та США, зокрема нерівномірний розподіл фінансування, необхідність адаптації до цифрових технологій та посилення соціальної інклюзії. Наголошується на важливості комплексного підходу до розвитку музичної освіти, який поєднує державне фінансування, інноваційні методи навчання та інтеграцію в загальну систему освіти. Зроблено висновок, що для подальшого вдосконалення державної політики у сфері музичної освіти, та підвищення ефективності музичної освіти в ЄС та США необхідно посилити координацію між різними рівнями управління, збільшити фінансування, інтегрувати цифрові технології та підтримувати соціальну інклюзію. Ці заходи дозволять забезпечити доступ до якісної музичної освіти для всіх громадян, незалежно від їхнього соціального та економічного статусу.

Ключові слова: музична освіта, публічне управління, Європейський Союз, США, порівняльний аналіз, культурна політика, фінансування освіти.

The article examines the role of public administration bodies in the development of music education, comparing the approaches of the European Union and the United States. The research is based on theoretical foundations of music education, viewed as a multifaceted phenomenon encompassing pedagogical, social, cultural, and managerial aspects. The research characterizes contemporary trends in music education development and provides an in-depth investigation of music education systems in major European countries, focusing on their historical aspects, organizational approaches, and funding mechanisms. Using comparative analysis, institutional analysis, and case study methods, the authors investigate models of state support for music education in the EU and the US.

The article highlights that the European Union implements a centralised governance model, where music education is an integral part of general educational policy. Funding is provided at both national government levels and through EU programmes such as Creative Europe and Erasmus+. Individual countries, such as Finland and Germany, demonstrate a high level of integration of music education into the general education system. In contrast, music education in the United States is characterised by a decentralised model, where states and local communities play a significant role. Programmes like the Every Student Succeeds Act create a framework for funding music initiatives, yet accessibility and quality of music education vary significantly across states.

The authors identify key issues in both systems, including unequal funding distribution, the need for adaptation to digital technologies, and the enhancement of social inclusion. The importance of an integrated approach to the development of music education, which combines public funding, innovative teaching methods and integration into the general education system, is emphasised. It is concluded that in order to further improve public policy in the field of music education and increase the effectiveness of music education in the EU and the USA, it is necessary to strengthen coordination between different levels of government, increase funding, integrate digital technologies and support social inclusion. These measures will ensure access to quality music education for all citizens, regardless of their social and economic status.

Key words: music education, public administration, European Union, United States, comparative analysis, cultural policy, education funding.

УДК 37.03+351.85: 78.07(4-6+73)
DOI <https://doi.org/10.32782/rma2663-5240-2024.42.25>

Радченко О. В.

д. наук з держ. упр., професор, заслужений працівник освіти України, професор кафедри публічного управління та адміністрування Навчально-наукового інституту прикладної економіки і менеджменту ім. Г. Е. Вейнштейна Одеського національного технологічного університету
ORCID ID: 0000-0002-0437-6131

Дакал А. В.

д. наук з держ. упр., доцент кафедри публічного адміністрування Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук ПрАТ «Заклад вищої освіти «Міжрегіональна Академія управління персоналом»
ORCID ID: 0000-0003-3221-353X

Постановка проблеми у загальному вигляді. Процеси глобалізації неможливо оцінювати біполярно, у вимірі "добре – погано".

Це об'єктивне явище і як будь-який соціетальний феномен, воно несе в собі одночасно й виклики, й шанси на новий поступ людства.

Так, наша цивілізація, насамперед, характеризується своєю культурою, культура окремих народів і особистостей збагачує загальну планетарну культуру *Homo sapiens*, й водночас – в умовах глобалізації, коли культурні кордони стають все більш проникними, а взаємодія між країнами посилюється, особливого значення набуває проблематика збереження й розвитку національної культурної ідентичності, в тому числі музичної. Адже певні музичні твори давно відомі як "візитівка" певного народу, як найбільш емоційний вираз ментальної сутності нації. "O Sole Mio" як неаполітанське серце Італії, "Danny Boy", як символ ірландського духу, "Мазурка" Шопена як символ польської культури, іспанське "Flamenco" – цей перелік можна продовжувати без кінця. Через музику, музичні твори держави, народи й окремі особистості торують собі шлях до глобального культурного простору, до слави і популярності, що залишаються жити у багатьох поколіннях.

І кожна держава з гордістю зберігає свої музичні шедеври, здійснює політику їх множення, розвитку музичної культури, формує національні системи музичної освіти, як ключового інструменту передачі культурних цінностей, сприяє не лише розвитку творчого потенціалу особистості, але й зміцненню соціальної згуртованості, формуванню толерантності та поваги до культурного різноманіття. Музична освіта, будучи невід'ємною частиною культурного та гуманітарного розвитку суспільства, відіграє ключову роль у формуванні людського капіталу, який, у свою чергу, стає основою для сталого економічного та соціального прогресу держави.

У сучасних умовах музична освіта відіграє важливу роль у формуванні культурної самосвідомості націй. Зокрема, згідно з дослідженням Олександри Кертц-Вельзел, глобалізація створює небезпеку механічного запозичення освітніх моделей без адаптації до місцевого контексту. Це призводить до явища "культурного карго-культу", коли країни переймають іноземні практики, не враховуючи їхніх соціокультурних передумов [8, с. 24-25].

Держава та її органи публічного управління, виступаючи в ролі регуляторів та ініціаторів освітньої політики, відіграють вирішальну роль у створенні належних умов для розвитку музичної освіти. Відповідно до цієї функції діяльність державних інституцій спрямована на розробку нормативно-правових основ, забезпечення фінансування, створення інфраструктури та підтримку професійного розвитку педагогів. Однак підходи до реалізації цих функцій можуть суттєво відрізнятися залежно від культурних, історичних та політичних осо-

бливостей конкретної держави чи регіону. У цьому контексті порівняльний аналіз досвіду Європейського Союзу та США видається особливо актуальним, оскільки ці два політичних утворення демонструють достатньо різні моделі управління освітньою сферою, що дозволяє виявити як загальні тенденції, так і унікальні особливості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Музична освіта, як предмет наукового дослідження, є багатогранним явищем, яке може бути розглянуто з різних точок зору: управлінської, педагогічної, культурологічної, соціологічної та економічної. У найзагальнішому сенсі музичну освіту можна визначити як процес передачі знань, навичок і цінностей, пов'язаних із музичною культурою, який здійснюється як у рамках формальних освітніх інституцій (школи, університети, консерваторії), так і через неформальні практики (гуртки, громадські ініціативи, онлайн-курси).

Дослідження Емілі Хардкастл, Стефані Пітц та Хосе Аростегі демонструє, що рівень розвитку музичної освіти у початкових школах значною мірою впливає на загальну культурну залученість населення. Зокрема, автори підкреслюють, що діти, які отримують якісну музичну освіту, демонструють вищий рівень соціальної адаптації та емоційного інтелекту [7, с. 145-160].

Як зазначає відомий дослідник у галузі музичної педагогіки Едвін Гордон, "музична освіта – це просто навчання грі на інструментах чи співу, це процес, який формує в людини здатність сприймати, розуміти та створювати музику як частину культурної спадщини" [6, с. 23]. Це визначення підкреслює важливість музичної освіти не лише як інструменту професійної підготовки, але й як засобу формування культурної ідентичності та розвитку творчого потенціалу особистості.

Особливе значення в контексті дослідження має концепція ЮНЕСКО, яка розглядає музичну освіту як важливий елемент культурної політики, спрямованої на сталий розвиток суспільства. У звіті ЮНЕСКО "Резолюція про роль культури у сталому розвитку" зазначено, що країни, які інтегрували музичну освіту у свої культурні політики, отримують довгострокові економічні вигоди через розвиток креативних індустрій, зокрема підкреслюється, що "культура та освіта є ключовими факторами, які сприяють соціальній інтеграції, економічному зростанню та збереженню культурного різноманіття" [12]. У рамках цієї концепції музична освіта розглядається не лише як спосіб передачі культурних цінностей, але й як інструмент формування інклюзивного суспільства, в

якому кожна людина має можливість реалізувати свій творчий потенціал.

Мета цієї статті полягає у проведенні комплексного аналізу ролі органів державного управління у розвитку музичної освіти в Європейському Союзі та США, а також у виявленні ключових факторів, що визначають ефективність їхньої діяльності.

Виклад основного матеріалу. Методологічною основою дослідження виступає порівняльний аналіз, який дозволяє виявити загальні тенденції та унікальні особливості підходів до музичної освіти в Європейському Союзі та США. У рамках цього дослідження використовуються як якісні, так і кількісні методи, що дозволяє забезпечити комплексний підхід до аналізу поставленої проблеми.

Одним із ключових методологічних підходів, які використовуються у дослідженні, є інституційний аналіз, який дозволяє вивчити роль державних органів у формуванні та реалізації освітньої політики. Цей підхід був розроблений такими відомими вченими, як Дуглас Норт [9] та Олівер Вільямсон [14] і передбачає аналіз нормативно-правових основ, організаційних структур та механізмів взаємодії між різними акторами у сфері освіти.

Крім того, у дослідженні використовується метод *case study*, який дозволяє детально вивчити конкретні приклади успішних програм музичної освіти в окремих країнах ЄС та штатах США. Цей метод, розроблений Робертом Іном [15], є особливо корисним для аналізу складних соціальних явищ, оскільки дозволяє враховувати контекстні фактори та виявляти причинно-наслідкові зв'язки.

Для аналізу загальних даних, таких як охоплення музичною освітою та рівень фінансування, використовується контент-аналіз документів, включаючи законодавчі акти, державні програми та звіти, що дозволяє отримати уявлення про нормативно-правові основи музичної освіти в ЄС та США.

Музична освіта в Європейському Союзі представляє собою складну та багаторівневу систему, яка формується під впливом як загальноєвропейських ініціатив, так і національних освітніх традицій. Європейський Союз, будучи унікальним політичним та культурним об'єднанням, прагне до гармонізації освітніх стандартів, зберігаючи при цьому повагу до культурного різноманіття своїх членів. Це особливо яскраво проявляється у сфері музичної освіти, де поєднуються універсальні підходи та локальні особливості.

Європейська модель музичної освіти базується на принципах інклюзивності, доступності

та поваги до культурної спадщини. Ці принципи знаходять відображення у різних програмах та ініціативах, які реалізуються як на рівні ЄС, так і на рівні окремих країн-членів. Наприклад, у Фінляндії музична освіта інтегрована у шкільну програму з раннього віку, що дозволяє дітям розвивати творчі здібності паралельно з академічними навичками. У Німеччині та Австрії акцент робиться на збереженні класичних традицій, що проявляється у роботі численних консерваторій та музичних шкіл.

За визначенням польського дослідника Вітольда Данилевича, музична освіта є ключовим елементом соціального виховання, оскільки розвиває особистість та зміцнює культурні зв'язки між людьми [4, с. 82-83]. Наприклад, у Польщі музична освіта розглядається як соціальний феномен, що об'єднує громаду. У Німеччині вплив Піфагорійської концепції музики, яка асоціюється з порядком та дисципліною, відображається у структурі музичних шкіл та консерваторій. У Франції та Великій Британії підхід більше пов'язаний із інституційною системою консерваторій.

Єврокомісія відіграє ключову роль у координації освітньої політики в рамках ЄС, яка підтримує проекти у сфері культури та освіти, включаючи музичну освіту. Нормативно-правова база музичної освіти в ЄС включає як директиви та рекомендації Єврокомісії, так і національні законодавчі акти. Одним із ключових документів є Рекомендація Ради Європи про ключові компетенції для навчання протягом життя, яка підкреслює важливість культурної та творчої компетенції в освітньому процесі. Цей документ стимулює країни-члени ЄС до інтеграції музичної освіти у загальну систему освіти.

У рамках програм ЄС фінансуються проекти, спрямовані на розвиток міжкультурного діалогу, підтримку молодих талантів та інтеграцію музичної освіти у загальноєвропейську освітню систему. Наприклад, програма "Творча Європа" (Creative Europe) підтримує такі ініціативи, як "European Music Exchange", який об'єднує музичні школи з різних країн ЄС для обміну досвідом та спільної роботи [5].

Крім того, у ряді країн, таких як Німеччина та Франція, існують спеціальні закони, які регулюють діяльність музичних шкіл та консерваторій. Наприклад, у Німеччині Закон про музичні школи (*Musikschulgesetz*) забезпечує правову основу для фінансування та управління цими установами [3]. У Франції аналогічну роль відіграє Кодекс освіти (*Code de l'éducation*), який регулює діяльність музичних шкіл та консерваторій, забезпечуючи їхнє фінансування та підтримку з боку держави.

Фінансування музичної освіти в ЄС здійснюється як за рахунок державних коштів, так і через програми Європейського Союзу. Наприклад, програма Erasmus+ надає гранти на освітні проекти, включаючи обмін досвідом між музичними школами та університетами. Це сприяє розвитку міжнародного співробітництва та обміну найкращими практиками. Крім того, багато країн ЄС виділяють значні кошти на підтримку музичних шкіл та консерваторій. Наприклад, у Австрії державне фінансування музичної освіти становить близько 2% від загального бюджету освіти, що дозволяє підтримувати високі стандарти навчання [1].

Інфраструктура музичної освіти в ЄС включає широку мережу музичних шкіл, консерваторій та культурних центрів. У таких країнах, як Австрія та Італія, де музична освіта має глибокі історичні корені, ці установи відіграють важливу роль у збереженні культурної спадщини. Італійські консерваторії поєднують класичні методи навчання з сучасними підходами, що дозволяє зберігати традиції та одночасно адаптуватися до нових викликів. У Австрії мережа музичних шкіл охоплює навіть невеликі міста та сільські райони, що забезпечує доступність музичної освіти для всіх громадян [1].

Музична освіта виступає ключовим елементом соціального виховання, оскільки розвиває особистість та зміцнює культурні зв'язки між людьми, вона не лише сприяє розвитку музичних навичок, але й допомагає подолати соціальну нерівність. Так, одним із прикладів успішної програми в ЄС є "Музика для всіх" (Music for Everyone), яка реалізується в Нідерландах. Ця програма спрямована на забезпечення доступу до музичної освіти для дітей із малозабезпечених сімей.

Незважаючи на значні успіхи, музична освіта в ЄС стикається з низкою викликів. Одним із основних є нерівномірний розподіл ресурсів між країнами-членами. Наприклад, у країнах Східної Європи, таких як Польща та Чехія, рівень фінансування музичної освіти значно нижчий, ніж у країнах Західної Європи. Крім того, в умовах цифровізації виникає необхідність адаптації традиційних методів навчання до нових технологій. Впровадження цифрових інструментів та онлайн-платформ відкриває нові можливості для навчання, але вимагає значних інвестицій та перепідготовки педагогів.

Музична освіта в Сполучених Штатах Америки має глибокі історичні корені та розвивається в рамках унікальної освітньої системи, яка поєднує федеральні, штатні та місцеві ініціативи. На відміну від централізованих моделей, характерних для багатьох європей-

ських країн, у США освітня політика значною мірою визначається на рівні штатів, що призводить до істотних відмінностей у підходах до музичної освіти. Однак спільним для всіх штатів є розуміння важливості музичної освіти як частини загального розвитку особистості та культурної спадщини.

Американська модель музичної освіти базується на принципах доступності, різноманітності та інновацій. Ці принципи знаходять відображення у різних програмах та ініціативах, які реалізуються як на федеральному рівні, так і на рівні штатів та місцевих громад. Згідно з дослідженням Емі Сіммонс та Сари Аллен музична освіта в США характеризується сильною підтримкою музичних програм на рівні держави, але залежність від політики окремих штатів призводить до нерівномірного розподілу ресурсів. Наприклад, у Техасі музична освіта є обов'язковою частиною навчальної програми для учнів початкових та середніх шкіл. "техаська модель музичної освіти базується на принципі інтеграції музики в загальну освітню систему, що дозволяє учням розвивати як академічні, так і творчі навички" [10, с.38]. У той же час у штатах з низьким рівнем фінансування, таких як Міссісіпі, доступ до якісної музичної освіти обмежений.

На федеральному рівні ключову роль у підтримці музичної освіти відіграє Міністерство освіти США, яке розробляє рекомендації та надає фінансування через такі програми, як "Кожен учень досягає успіху" (Every Student Succeeds Act, ESSA). Цей закон, прийнятий у 2015 році, підкреслює важливість мистецтва, включаючи музику, в освітньому процесі та надає штатам можливість виділяти кошти на підтримку музичних програм у школах.

Нормативно-правова база музичної освіти в США включає як федеральні закони, так і законодавчі акти штатів. Одним із ключових документів є Закон про початкову та середню освіту (Elementary and Secondary Education Act, ESEA), який надає федеральне фінансування для освітніх програм, включаючи музичну освіту. Крім того, у ряді штатів, таких як Флорида та Іллінойс, існують спеціальні закони, які регулюють діяльність музичних шкіл та програм.

На рівні штатів освітня політика у сфері музики може суттєво відрізнятись. Наприклад, у Каліфорнії та Нью-Йорку існують спеціальні програми, спрямовані на підтримку музичної освіти у школах [2]. У Техасі музична освіта є обов'язковою частиною навчальної програми для учнів початкових та середніх шкіл. Техаська модель музичної освіти базується на принципі інтеграції музики в загальну освітню систему,

що дозволяє учням розвивати як академічні, так і творчі навички.

Фінансування музичної освіти в США здійснюється як за рахунок державних коштів, так і через приватні ініціативи. Наприклад, програма "Підтримка музичної освіти" (Support Music) надає гранти на розвиток музичних програм у школах. Крім того, багато шкіл та університетів отримують фінансування від приватних фондів, таких як Фонд Карнегі та Фонд Форда, які підтримують проекти у сфері культури та освіти.

Інфраструктура музичної освіти в США включає широку мережу музичних шкіл, консерваторій та культурних центрів. Наприклад, Джульєрдська школа у Нью-Йорку є однією з найпрестижніших музичних шкіл у світі. Як зазначають Емі Сіммонс та Сара Аллен, "Джульєрдська школа поєднує класичні методи навчання з сучасними підходами, що дозволяє студентам досягати високих результатів як у академічній, так і у професійній сфері" [10, с. 47].

Незважаючи на значні успіхи, музична освіта в США стикається з низкою викликів. Одним із основних є нерівномірний розподіл ресурсів між штатами. Наприклад, у штатах з низьким рівнем фінансування освіти, таких як Міссісіпі та Алабама, доступ до якісної музичної освіти обмежений. Крім того, в умовах цифровізації виникає необхідність адаптації традиційних методів навчання до нових технологій [11]. Впровадження цифрових інструментів та онлайн-платформ відкриває нові можливості для навчання, але вимагає значних інвестицій та перепідготовки педагогів.

Проведемо порівняльний аналіз підходів ЄС та США. Музична освіта в Європейському Союзі та Сполучених Штатах Америки демонструє як спільні риси, так і значні відмінності, обумовлені культурними, історичними та політичними особливостями цих регіонів. Обидва підходи базуються на розумінні важливості музичної освіти для розвитку особистості та суспільства, але реалізуються вони в різних інституційних та організаційних рамках.

У Європейському Союзі музична освіта характеризується високим рівнем централізації на рівні окремих країн при координації з боку Єврокомісії. Це дозволяє зберігати культурне різноманіття та враховувати локальні традиції. Наприклад, у Фінляндії та Німеччині музична освіта інтегрована в загальноосвітню систему, що забезпечує її доступність для всіх соціальних груп.

У США, навпаки, освітня політика значною мірою децентралізована, що призводить до значних відмінностей між штатами. Наприклад,

у Техасі та Каліфорнії існують сильні програми музичної освіти, тоді як у Міссісіпі та Алабамі доступ до якісної музичної освіти обмежений.

Ефективність підходів до музичної освіти в ЄС та США можна оцінити за кількома критеріями: доступність, якість навчання, інтеграція в загальну освітню систему та соціальна інклюзія.

У ЄС високий рівень доступності музичної освіти забезпечується за рахунок державного фінансування та розвиненої інфраструктури. Наприклад, у Фінляндії та Австрії музичні школи охоплюють навіть сільські райони, що дозволяє дітям з різних соціальних груп розвивати свої творчі здібності [13, с. 82-83].

У США доступність музичної освіти варіюється залежно від штату. У таких штатах, як Техас та Нью-Йорк, існують сильні програми, які забезпечують високу якість навчання. Однак у штатах з низьким рівнем фінансування, таких як Міссісіпі, доступ до музичної освіти обмежений.

Висновки. Музична освіта відіграє ключову роль у формуванні культурної ідентичності, розвитку творчого потенціалу та соціальної інтеграції громадян. У той же час музична освіта є важливим інструментом збереження та розвитку культурної спадщини. У ЄС цей аспект підкреслюється через інтеграцію музики в загальноосвітню систему, як у Фінляндії та Німеччині. У США музична освіта також сприяє формуванню культурної ідентичності, але її реалізація залежить від місцевих ресурсів та ініціатив.

Проведений порівняльний аналіз підходів ЄС та США дозволяє зробити висновок про те, що обидві моделі мають як спільні, так і розбіжні елементи, свої сильні та слабкі сторони. Зокрема, як ЄС, так і США активно впроваджують цифрові інструменти та онлайн-платформи для навчання, сприяють подоланню соціальної нерівності через мистецтво, реалізуючи програми, спрямовані на забезпечення доступу до музичної освіти для дітей із малозабезпечених сімей.

Водночас європейська модель характеризується високим рівнем централізації та повагою до культурного різноманіття, тоді як американська модель базується на принципах доступності та інновацій.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що для подальшого вдосконалення державної політики у сфері музичної освіти, та підвищення ефективності музичної освіти в ЄС та США необхідно посилити координацію між різними рівнями управління, збільшити фінансування, інтегрувати цифрові технології та підтримувати соціальну інклю-

зію. Ці заходи дозволять забезпечити доступ до якісної музичної освіти для всіх громадян, незалежно від їхнього соціального та економічного статусу.

У перспективі подальші дослідження могли б зосередитися на таких аспектах, як порівняльний аналіз музичної освіти в інших регіонах світу, таких як Азія та Африка; вплив цифрових технологій на якість музичної освіти, дослідження ефективності програм соціальної інклюзії через музичну освіту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Austrian Federal Ministry of Education. (2021). Annual report on education funding. Austrian Government Publications, p. 23. Retrieved from <https://www.bmbwf.gv.at>
2. California Department of Education. (2020). Music in schools: A statewide initiative. Retrieved from <https://www.cde.ca.gov>
3. Clausen, B. (2024). Music in Germany's state education system. The German Music Information Centre (miz). Retrieved from <https://miz.org/en/articles/music-in-germanys-state-education-system>
4. Danielewicz, W. J. (2022). Role of music education in social and cultural integration. *Pedagogika i Edukacja Społeczna*, 21(1), 81-99. DOI: 10.18290/pepsi-2021-0004
5. European Commission. (2020). Creative Europe: Supporting the music sector. Retrieved from <https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe>
6. Gordon, E. (2012). Music learning theory: A theoretical framework for music education. Chicago, IL: GIA Publications. 320 p.
7. Hardcastle, E., Pitts, S., & Arostegui, J. L. (2017). The impact of music education on cultural engagement: A longitudinal study. *British Journal of Music Education*, 34(2), 145-160. DOI: 10.1017/S0265051717000082
8. Kertz-Welzel, A. (2015). Globalization and music education: A critical perspective. *International Journal of Music Education*, 33(1), 23-34. DOI: 10.1177/0255761414558655
9. North, D. C. (1990). Institutions, institutional change and economic performance. Cambridge, UK: Cambridge University Press. 152 p. DOI: 10.1017/CBO9780511808678
10. Simmons, A. L., & Allen, S. E. (2020). Texas music education research 2020. Texas Music Educators Association, Austin, Texas. 160 p.
11. Tsymbal, B., Kriukov, O., Radchenko, O., Dakal, A., Kvasiuk, V. (2024). Personal Security as a Component of Sustainable Development of Society and the State. In: Shchokin, R., Iatsyshyn, A., Kovach, V., Zaporozhets, A. (eds) *Digital Technologies in Education. Studies in Systems, Decision and Control*, vol 529. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-57422-1_14
12. UNESCO. (2013). Resolution on the role of culture in sustainable development. UNESCO General Conference. [United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization]. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org>
13. Westerlund, H., & Partti, H. (2018). Music education in Finland: A model of excellence. In G. E. McPherson & G. F. Welch (Eds.), *Music and music education in people's lives* (pp. 123-136). Oxford University Press. DOI: 10.1093/acprof:oso/9780190674441.003.0008
14. Williamson, O. E. (1985). The economic institutions of capitalism: Firms, markets, relational contracting. New York, NY: Free Press. 450 p.. DOI: 10.2307/2233522
15. Yin, R. K. (2014). Case study research: Design and methods (5th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications. 312 p.